

Извази сваке
недеље.

ЗА СВЕ СРПСКЕ КРА-
ЈЕВЕ СТАЈЕ НА ГОД.
60 ГР. ИЛИ 6 ФОР. НА
ПО ГОД. 30 ГР. ИЛИ
3 ФОР. НА ТРИ МЕС.
15 ГР. ИЛИ 1 ФОР. И
50 НОВ.

ПРЕТПЛАТА СЕ ШАЉЕ
НАПРЕД УРЕДНИШТВУ.
УРЕДНИШТВО ЈЕ У ВО-
ГОСЛОВИЈИ.

СИОН

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА ОД
НЕРЕДОВНИХ ДОПИС-
НИКА НЕ ПРИМАЈУ СЕ.

ЛИСТ ЗА СВЕШТЕНИКЕ, ВАСПИТАТЕЉЕ И РОДИТЕЉЕ.

Издаје и уређује проф. богосл. архим. Нестор.

БЕСЕДА НА ВАВЕДЕНИЈЕ.¹⁾

О васпитању деце.

Православна црква наша светкује данас, „Ваведеније“, т.ј. празник у спомен оног дана, кад су родитељи пречисте Богородице Јоаким и Ана довели своје малолетно јединче у храм јерусалимски на васпитање. Празник овај даје нам дакле основана повода, да на данашњи дан поведемо реч о *васпитању децијем*.

У св. писму налазимо да је човек створен по облику божјем, — уколико је он, разуме се, и телом и душом најкрасније и најодличније створење божје на земљи. Но облик овај божји у човеку добија своју потпуну важност и красоту једино васпитањем, т.ј. развијањем његових душевних и телесних способности, и поступним усавршавањем његових умних и наравствених сила, које он собом на овај свет тако рећи у клици доноси. Света је дакле истина, да човек тек васпитањем постаје човек у правом смислу, почем је он само тим путем у стању постићи своју цел, на коју га је вечити промисао одредио, дочим без правог васпитања човек се само по

¹⁾ Говорена у Земуну (у Саборној цркви).

имену и спољашности својој разликује од осталих животиња, које га окружавају. Васпитање дакле деце ваља, да нам је свима прва и најважнија брига, јер само од добро васпитаног нараштаја можемо се надати срећи и напретку народном. С тога ће нужно бити посмотрити оне чињенице, које су позване, да васпитање дечије руководе и унапређују.

Да се *родитељи* овде на првом месту разумеју, о томе не може бити сумње, почем су они од саме природе одређени на то, да своју богом даровану децу колико телесно, толико и душевно негују, да се старају о добром стању здравља и изражању ума њихова, и да их зарана упуте на стазу врлина. Деца док још не познаду овај свет, никоме не поклањају толико вере, колико својим родитељима, никог толико не уважавају колико оца и мајку; речи родитеља њима су св. писмо, а живот њихов образац, коме они радо подражавају. — Но кад ствари овако стоје, то се онда од родитеља ниште велика мудрост и обазривост у делу васпитања дечија, да не би или својим незнањем или немарношћу деци својој рђав правац дали, те тиме им и нехотице основ сваковрсној бедн и невољи положили. На жалост многи родитељи не полажу особиту важност на васпитање, те или сасвим напуштају ову прву дужност родитељску, или ако шта и полажу нањ, али цезнајући му праву вредност држе, да се оно поглавито састоји у спољашњој углађености без дубљег изражања ума и облагорођења срца, те с тога често важно дело ово поверавају најмљеним на ту цељ млађима, који ни издалека нису у стању у том погледу заступити место родитеља, јер нити имају оне љубави према деци, нити деца оног поверења према њима, које се обоје при васпитању неопходно изискује. Отуда је јасно, да у редовним околностима само родитељи могу и морају бити први васпитачи своје деце, и да они имају руководити домаће васпитање, те колико науком, толико више примером својим давати у свему добар углед деци за будући живот њихов.

Домаће васпитање то је тврд темељ, на ком се даље задати има у *народној школи*, која је друга чињеница васпитања дечијег. — Сви су увиђавни народи из најстаријих времена признали, да је деци као будућим грађанима светским много више знања потребно, него што га у родитељској кући прибавити могу, те на ту цел оснивали су школе, као јавне заводе, где би им се деца могла васпитати по правилима и захтевима науке. Ако и јесте било у различна времена код различних народа школа, где се мислило да је довољно млади нараштај упознати са савременим наукама и вештинама, а по негде и развијањем телесних сила, ипак оваке школе без наравственог, моралног изражавања нису могле потпуно одговорити задатку своје, јер само умно изражање без моралног и истински религијозног подобно је светлости без топлоте, а по речма св. писма воћки, која не доноси никаква или рђава рода. Тек хришћанство кадро је било дати народној школи потпуну важност и значај тим, што је оно следејући примеру божанственог учитеља, који је и приповедао истине и разпростирао врлине међу људима, школе своје тако удесило, да у њима и разум може наћи нужног за живот знања и срце религијозно-моралног облагорођења, и воља пријемљивости за све, што је криво, добро и корисно. Овако су данас уређене наше народне верозаконске школе, и с тога се само у њима може нараштај наш, као што треба васпитати и изобразити за ваљане и корисне чланове народа, цркве и у опште друштва човечјег. Па с тога и народ ваља да свим силама настоји одржати школу као таку, и никаква труда ни средства не штедити, да је узвиси до оног ступња достојанства, које јој по важном задатку њеном пристоји, добро знајући, да ће свака материјална жртва, која се приноси на побољшање школе и њених савесних радника, донети нам у своје време обилата плода у моралном погледу.

Но запитаћете благ. слушаатељи! од куда је то, да од најбољих родитеља постају врло често неваљала и развратна деца?

Од куда бива да се поред најизврснијих школа међу учећом се омладином опажају свакојаке непристојности и скаредности? Ово је на жалост истина, која се не да порећи; ал ваља знати, да има још једна важна чињеница у овом погледу, а то је *друштво*, које великог, да не рекнем највећег уплива на васпитање дечије има. Да, друштво је кадро врло много припомоћи и родитељима и школи, ако је оно само васпитано и уљудно, али је оно исто тако кадро много шкодити њима у погледу васпитања, ако је безстидно и развратно. А на жалост, мора се признати, данашњи је свет већином тако покварен и изопачен, да се у њему врло мало шта паметно и честито научити може; напротив у њему владају свакојаке скаредности, спојене често са глупошћу и суровошћу, које на млада срца дечија као отровна зараза шкодљиво дејствују.

— Брижни родитељи морају се често ужаснути кад чују од своје деце, на што они нигда ни помислили нису; и добри учитељи морају не редко тужним срцем гледати оне маие својих ученика, које ови од њих никако нису могли научити; ал није другчије: хрђави примери много јаче дејствују на децу, него најмудрији савети и опомене. С тога у свету дужност спада сваког увиђавног и разборитог хришћанина, да свим могућим силама настоји спречавати и искорењавати саблазни из друштва човечијег, нарочито у присуству невине и неискусне деце. Не треба штедити оне измете људске, од којих јавне саблазни долазе, него их ваља строго корити и обштем презирању изложити, да их се свако живи гнушава као гњилих удова друштва човечијег. — Само тим начином моћићемо сачувати децу од шкодљивог уплива поквареног друштва данашњег века; тим начином много ћемо допринети, да нам деца у васпитању напредују — *родитељима* својим на радост, *народној школи* на понос, а целом *друштву* на корист. Амин. **Ј. В.**

Још о књизи Ренана.

(Живот Исусов).¹

Около 1862. год. пронесе се по учено-књижевничким круговима Француске глас, да ће г. Ренан, један између противника божанствености хришћанства, издати књигу, у којој ће се повеснички почетак хришћанства *потпуно* разјаснити. Говорило се и то, да онима, који у изнадприродно откриће, у Божанство Исуса Христа и у истинитост чудеса његових верују, коначни пораз грози, чим Ренан скине тајанствени veo са хришћанства и пошто Христово посве природно и човечанско постаће свету обелодани.

Најзад појави се и сама књига ова, од које овакове врсте доказе жељно изгледасмо. Књигу ову и ми прочитасмо, и поуздано велимо, да нас је читање њезино посве умирило, почем нас са новом јасношћу убеди о коначној немоћи настрадаја покушаваних на христијанство. Но и не мислимо тим казати, да спис Ренанов успеха не имаде. Шта више, томе још на против. Само што ово беше успех, какав се обично достиже на рачун спјаса, који више или мање служе за израз духа времена и потајних жеља познате странке. Уза све то, и пак беше ово успех не ученог, беспристрасног и темељитог испитивања, већ успех лаког романа. Јер производ Ренанов одликује се са особитом пластичношћу у цртању природе и делајућих особа; изредним је слогом написан и поглавито налазе се у њему у опште књижевна преимућства моћно упливишућа, на оне који критичкој анализи усвојених појмова јоште не привикоше.

И ми смо потпуно уверени, кад први утисак прође, што књига ова учини, да ће и сами хвалиоци њезини пој-

¹ Прочитавши критику на књигу: Живот Исусов од Ренана, коју већ и Срби са неразборитом похлепом у преводу чате, држим да неће сувишно бити, и ове мисли у „Православном Обзору“ печатане, кроз ваш цењени лист дати у руке православног духа разборитој публици. (Преводник).

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

мити, како није довољно имати живо теџ уображење, несташни ум и књижевнички дар, те да из јеванђеља учини природни производ знане повесничке епохе. На тај начин списи ове врсте какве ми разматрамо, не само да не могу за основ вере доиста опасни бити већ и напротив до неког ступња могу послужити на корист начела, против којих су баш управљени — могу, почем ће јеванђеље унутарњом снагом своје весно непоколебљиве правде, пораскидати оне уске човечанске оквири, у које га уметати мислише. И говорећи о књизи овој, смешно би било са ученим оруђем на њу ударати. Тога нема ни у самој књизи. Писац истина бавио се у Палестини, но усвојио је производе ђерманске библичке критике као *несумњиве иодатке*, и на основу својих вештачких посматрања и туђих давно познатих испитивања уз припомоћ ни су чим не притешњене фантазије одважио се, да веку овом нацрта живот Исусов у *новој јасности*. —

Ренан на спрам јеванђеља ставља се у онакав готово положај као познати ђермански професор *Евалд*, који се разликује по назорима својим, како од разглашеног *Штрауса*, тако и од тибингенске школе. Јер по Штраусовом назору има цео садржај јеванђеља легендарни или митички значај а повесничка истина јеванђелских казивања пориче се. Тибингенска на против школа из јеванђеља изводи врсту догматичких трактата, који су тобож позније написани с том цели, да ове или оне тежње подрже, које је црква у II. столећу на јавност изнашала. Но Евалд а за њим и Ренан, животу Исус-Христовом повраћају повеснички значај, и до некле допуштају достоверност и подлиност четворојеванђеља. Но уједно са тим Ренан таква објаснења чини, тако чудновато са такстом јеванђеља располаже и тако различита места његова по ђећу свом групира, и такове цитате изнаша, да посве неузнати човек са садржином јеванђелских књига, могао би спис његов радо читати и с писцем самим слагати се. И особито слаби су му и противуречиви појмови о ступњу

повестничке достоверности нашег четвртог (Јовановог) јеванђеља: почем јеванђељу овом, као сведочанству очевидца сад највеће преимућство пред осталима (особито при опису последњих догађаја у животу Спаситељевом) одаје, а сад на против истом јеванђељу сваку готово повесничку достоверност одузима и изворност његову од апостола Јована у сумњу доводи. Цела ствар у томе дакле лежи, да је Ренаи нау-мио, по сваку могућу цену опростити се од догматичке науке Јованове о божанском достојанству Исуса Христа.

Ренаи никаква јасна појма о карактеру Господа Исуса ни сам себи не нацрта, и од њега нацртани Христос нема у занимању свом ни јединства ни доследности, те и никаквог правога задовољења савести и уму читаоца својих набавити не може. И на једном месту писац о претходницима својим на пољу библичке критике говори, да они већма по-тавњују карактер Исуса Христа, него што га разјашњавају, но речи ове могу и на њега самог однашати се. Јер с једне стране, по изледу бар, Ренаи има узвишени појам о Исусу Христу; он у њему види повесничку сличност недостижне ви-сине: и, почем држи, да је то — основач чисто-духовне дру-жине са неограниченим наравственим тежњама, прост од сваког нагона себичности и сујете, који је на истинито добро човечанства сасвим себе посветио и на ову цел и сам живот свој готов био жртвовати — признаје да је Христос људе од покора и немоћи исцелио, и да је на неки начин *Он* небо на земљу сneo, и на овом свету препуном зала и сваковрстних грехота, царство Божије, царство љубави, правде, мира и тишине установио. Но уједно с тим, у истој књизи пером исто-г писца црта се Исус Христос као човек посве ограни-чени, шта више по негда као један од простих обмањи-ваца. Свима предрасудама оног доба и народа свог *Он* је обузет. Он је и јевеионита¹⁾ и хилиаст, шта више, описује се

¹⁾ По Иринеју хришћанин из Јудеје, који не признаје рођење Исуса Христа од дјеве Марије, већ говори, да је син Јосифа и Марије.

на неким местима као највећи „револуционар,“ премда писац великодушно признаје, да је Исус од мисли односно насилног устанка против друштвеног реда вазда прост био. По речма писца нашег у Исуса Христа не беше ни појма нити правог уважења друштвеног устројства. Већ уништење богатства и владалачке моћи — комунизам дакле и уједно социјализам — ето шта беше, по мњењу Ренана, коначна целъ живота и деловања Исусовог! Па и то је баш мало: јер Ренан усуђује се тврдити, да је Христос, за раширење уплива свог и к јавној обмани притицао; тако допустио је, да га сином Давидовим називљу, ако и сам у порекло своје од Давида веровао није; и знајући, да никаквих изнадприродних сила код њега нема, ипак је непрестано привидна чудеса чинио, да на фантазије простоте упливише, а све је то чинио, да царство Божје на земљи оснује! И тако „целъ оправдава средства,“ гадно ово језуитизма правило по Ренанавом мњењу беше основа делателности Исуса Христа, и што се је правило ово на дело применило, хришћанство има за свој успех благодарити!

Но и сам Ренан не може, а да не почувствује, колико су објашнења ова сажаљења вредна, кад се са узвишеном искреношћу и простодушношћу карактера Исусовог успореде; те и он је појмио, па и за саме отпале и њему одане читаоце тешко ће бити високо-наравствену особу Христову сравнити помислом на ништаву и недостојну обману. И где чуда! Изобретљиви писац овај тврдити је вољан, да искреност и простодушност у очима источних народа нема узвишеног значаја који тек мало на шкакљивост критичког ума привикоше. И овај посве нови и неочекивани назор, мало што није једино самостално место у књизи Ренановој. Да, њему припада почаст открића, да код источних народа (међу овима и код старих жидова) искреност и часност по себи ништа не значаше, и да по томе у дела самог Исуса Христа целъ је освештао средства.

Ренан уопште не шкомрачи ни са претпоставкама ни хи-

потезама; почем му ове службе и за средство и за објашњење чудеса Исус Христових, но и на то, да са свим изнова беседе Христове групира. По речма тако његовим друштвено учитељство Исуса Христа састоји се из три посве различита периода. И у току првог периода ограничава се он на науку о Богу као оцу и чистоти наравствености; за овим поче он учити царству Божијем као и о достојању сиремаха, и најпоследње, сам себе за Месију држати започе, сучим и злобу фарисеја против себе поджеже. И да деобу ову оправда, Ренан из различитих места јеванђеља по вољи уплеће то ове то оне реченице и беседе Спаситељеве, и предузетој цели својој саобразно у нов ред их ставља. И крајњу овако самовољу саупорабом повестничких споменика не стара се он са чим год пред публиком да оправда.

Јеванђељска повест међу тим изображава нам наравствено достојанство Христа Спаса, које се у већој постепености и већој сили показује: јер у детињству свом преуспева он мудрошћу и разумом пред Богом и пред људма, — у почетку друштвене службе своје превлађује он искушење у пустињи, — а за тим, у течају службе своје постепено показује он с већом силом смирење и послушност своју, док најпоследне страдање и његова смрт на крсту, савршени од њега наравствени труд на име искупљења човечког рода не прослави. А Ренан цртајући карактер Исусов, сасвим у противном изгледу ствар предпоставља, како јасном сведочанству јеванђелиста тако и законима психологије и здравог разума коначно противу-словећи.

(СВРШИЊЕ СЕ.)

О значају и стању југословенске православне јерархије.

(од Нила Попова.)

Народи, кад су год губили своју политичку независност и потпадали под туђу владу, друге вере, вазда су у цркви и јерархији налазили заштиту својих народних интереса. Тако је било

свуда; па то видимо и у југословенским земљама: према томе да кажемо неколико речи о значају, какав имађаше православна црквена јерархија у југословенским земљама, и о стању, у којем се она данас налази.

У крајевима, где јужни Словени не састављају политички самосталну целину, православна црквена јерархија дуго време имађаше велики значај у народним делима и јак утицај на црквене и школске интересе својих сународника. Тако беше у јужним областима аустро-угарске царевине и у свима областима јевропске Турске. У Аустро-Угарској православна српска јерархија за читавих 180 година заштићавала је своје црквене привилеђије, народне фондове и школе од присвојавања немачких и мађарских управљача; у Далмацији је она вршила ту улогу у борби с талијанским елементом. Овакав значај црквене јерархије у југословенским земљама аустро-угарске царевине побуђује нас да обратимо пажњу и на њен данашњи положај. До скорог времена све јерархије у аустро-угарским земљама беху под врховном влашћу српског патријарха, који седи у Карловцима. Но аустро-угарској влади 1866. год. испаде за руком оделити чисто румунске јерархије од чисто српских: четири првих добише засебног митрополита, станујућег у главном граду Трансилваније, седам српских осташе при свом патријарху. За тим у последње време Далмација и Буковина, које помоћу својих јерарха стајаху само у личној свези са српским патријархом у Аустро-Угарској, сјединише се не за дуго у једну административну целину, Том поделом православних јерархија у аустро-угарској царевини на три цркве постигоше се два циља: задовољиде се жеље двеју оделитих народности, српске и румунске, и извршида се у сфери црквеној политичка подела царевине Хапсбурговаца на две половине: немачко-словенску Цислајтанију и мађарско-словенску Транслајтанију. У првом односу отцепљење српске цркве од румунске беше корисно тим, што се прекрати супарништво између ове две народности при избору нових јерарха, спорови о њиховим општим правима на црквене фондове и судари у управљању народним школама. Но та подела угодила је и тајним жељама мађарских и немачких управљача: видети Србе и Румуне са свим раздељене једне од других у интересима, који су их могли свезивати и који су били противви интересима господујућих народности. Но ипак, колико је мени познато, мађарски народњаци ту се преварише у својим рачунима. У прво време поделе својих цркава угарски Румуни и Срби имађаху много спорова при дељењу смешаних насеља међу јерар-

хијама, заједничких манастира црквених, народних и школских фондова. Но кад се сва та питања доведоше у суглас, опћенитост (општност) политичких интереса обеју народности преоте мах над њиховом црквеном поделом, и у последње доба не само да се при политичким изборима Срби и Румуни сјединише у корист једног истог кандидата, већ недавно и при изборима митрополита своје цркве, на место умрлог Андрије Шагуне, Румуни, изабраше из четири кандидата, међу којима беху три Румуна и један Србин, овога последњег. Што се тиче црквеног устројства и школске управе, то православна румунска црква у Угарској користи се спокојно у том односу својим правима, и у унутарности њеној нема поделе на партије у тим питањима.

На жалост, не може се исто казати и о српској православно цркви у Угарској. Још од како се основала та црква, на њеним црквено-народним саборима преовладао је светски елеменат над духовним, црквени и народни интереси смешали су се с политичким. На тим саборима заједно с црквено административним и школским питањима, често се већало, како у прошлом, тако и у садашњем веку, и о политичком и грађанском положају Срба у земљама угарске круне; и године 1848. и 1849. већало се чак и о пројекту образовања оделите политичке територије за угарске Србе. На тим саборима посланици духовног и светског звања бирали су патријархе и епископе, већали о устројству јерархија и њиховој црквеној администрацији, састављали правила о управљању црквеним и манастирским имањима и фондовима, који су били проглашени за народне, претресали питања о унутарњем стању оделитих прихода и о народним школама. Преписке о свима тим питањима изазвале су раздор на последњим саборима угарских Срба и поделиле им чланове на два непријатељска стана. Борба обеју партија ојача мешањем угарског министарства у њихов спор. Питање о избору новог патријарха на место Самујила Маширевића довело је обе партије до огорчења. Већина духовних посланика и неки део светских истављају кандидата, који брани право јерархије да управља независно црквеним имањима, и у исто време, који држи страну садањој политичкој системи, владајућој у земљама угарске круне; мали део духовништва и већина народно-либералне партије траже кандидата, који би им уступио право у питању о црквеним имањима, и који би се у политичком односу сјединио с партијом опозиционом данашњем угарском министарству. Но утврђење овог или оног кандидата у чину патријарха

зависни од владе, а ова желн са свим друго нешто, но што је је и сам назив партије: њој је нуждан такав кандидат, који би био конзервативан у политичком односу, но потчињавао би се захтевима народно-либералне партије у питањима о црквеној администрацији и црквеним имањима, јер кад би ослабили значај црквене јерархије у Срба, Маџари се уздају да ће их и политички ослабити. При тако противуположним тсжњама најзад беше тешко наћи наследника покојному патријарху, и српска православна црква у аустро-угарској до овог доба нема свог поглавара.¹⁾ Па не само то, већ од њених седам епархија само три имају своје епископе, осталима управљају тако звани администратори из архимандрита, од којих је само један наименован за епископа, но није посвећен у тај чин до сада, због тога што српска црква у аустро-угарској нема патријарха. Но ако такав положај ствари још неколико година устраје, то Срби могу изгубити и остале епископе, и тада ко ће им рукоположити нове јерархе?

Што се тиче двеју православних јепархија у Далмацији, у којој су настањени Срби, и једне православне јепархије у Буковини, у којој су настањена Руси и Румуни, то се оне 1872. год. сјединише у засебну цркву с митрополитом на челу, и та је титула дата буковинском епископу. Тако одтцепљење тих трију епархија од српске и румунске цркве у Угарској објашњује се тиме, што ове последње у политичком односу припадају маџарско-словенској Транслајтанији, а прве (далматинска и буковинска) немачко-словенској Цислајтанији. Но митрополит ове ново образване цркве умре на неколико месеци после свог назначаја, и православна се Далмација изнова одели у црквеном односу од Буковине. Међу тим је један епископ у Далмацији само наименован, но није посвећен у свој чин, а на место буковинског епископа назначен је архимандрит Бендела, родом Румун, који припада броју присталица данашњег политичког устројства Цислајтаније. Тако у тим двома покрајинама излази питање, ко треба да посвети њихова два наименована епископа? При том ваља приметити, да је само уређење у которском округу (у Далмацији,) суседном с Црном Гором, изазвала давна жеља аустријске владе ослабити духовни утицај црногорске митрополије на ову покрајину, који се приметио последњи пут у време недавног бокешког устанка.

О стању православне јерархије у Црној Гори, Србији и румунским кнежевинама, т. ј. Влашкој и Молдавској, нема се много

¹⁾ Ово је писано пре избора садањег патријарха. Уред.

шта казати. Те земље образују своје засебне политичке организме и њихове цркве независне су у својој унутарњој управи. Но како оне имају своје владе, црквена јерархија већ не може имати то таког утицаја на народне школе, какав има не само по праву колико по искључном свом положају, у југословенским земљама, стојећим под владом Аустрије и Турске. Што се тиче личног састава јерархије у тим трима црквама, то промене у њему не подлеже толиким случајностима, као што то бива у Аустрији и Турској. — У Црној Гори само је један архијереј, носећи титулу митрополита. — У Србији је један митрополит у Београду и три епископа у Шапцу, Ужицу и Неготину...

— У црквеној управи румунских кнежевина, од тог доба, када се оне сјединише политички и на чело њихове цркве постави се Синод, једно питање остало је неразрешено: о узајамним односима између митрополита букурешког и јашког, од којих је сваки пре тога био првенствујући епископ у својој кнежевини. Сада букурешки митрополит заузима прво место међу епископима обадве кнежевине; но митрополит јашки не признаје му такву важност. Према томе ту врло скоро румунски се синод беше обратио к јашком митрополиту с предлогом, да ограничи своју власт само на јашку јерархију и да не простире свој утицај на друге епархије у Молдавској. То значи, да митрополит Молдавије мора сићи на ступањ јерархијског начелника, који заузима у синоду друго место после митрополита Влашке, т. ј. букурешког.

Но највише спорних питања, искључног положаја и тежња к променама видимо за последњих година у судби југословенске православне јерархије, стојеће у покрајинама јевропске Турске. Ту треба разликовати две словенске народности: Бугаре и Србе. Први су већ фактички успели учинити својима 18 јерархија, у којима живе Бугари и које састављају стару Бугарску и Тракију, — но они још не успеше завладати у 16 јерархија у Македонији, где знатна већина становништва припада такође бугарској народности. Но и за пределима свију тих јерархија, које су бугарски архијереји заузели или још нису, има такође бугарских насеља, која су некада припадала самом Цариграду, но која се налазе у таким јерархијама, где је већина становника грка, која ће на свагда остати у рукама грчких владика. Таким начином сва Албанија, Епир, Тесалија, и прибрежје Јегејског и Црног мора, остају једини беспорни крајеви у јевропској Турској, где грчка јерархија може бити слободна од присвајања југословенских. Сва пак унутарњост балкан-

ског полуострва, где само постоји бугарска насеобина, или је већ прешла к бугарском екзархату, или тежи к томе. Ипак у Маџедонији предстоји бугарском живљу (елементу) дуга и тешка борба с јелинизмом, у којој екзархат не може узети право учешћа и треба ту част да остави народним вођама и опћинама. Српска народност, обузимљући Босну, Херцеговину и Стару Србију још једнако стоји у свези с цариградским патријархатом. Истина и отуда су уклањали грчке архијереје, но то уклањање готово свагда је бивало услед жалаба месних православних опћина цариградском синоду и по решењу овога. Тако је био уклоњен сарајевски митрополит Дијонисије. У садање доба босанску митрополију опет није нико заузео, јер је последњих дана Октобра пр. год. умрло митрополит Пајсије. Жеља месног православног становништва исказала се у корист Агатангела, који је био десет година архијепископ босанског Зворника и за тим прешао у дримску јепархију. Агатангел, родом Грк, оставио је спомен у Босни због свог одличног знања српског језика и заштићавања народних школа. Но у православним црквама турског истока нерадо одступају од правила, које забрањује често преводити епископе из једне јепархије у другу. Још је већа препрека у том случају морала бити напразна замена цариградског патријарха Антима Јоакимом II. Овај је познат својом наклоношћу к бившему сарајевском митрополиту Дијонисију, који ношто је удаљен из Сарајева, би преведен у Зворник на место Агатангела, и сада се вољом новог патријарха нада вратити се у Сарајево у пркос жељама народа. Кад би се то испунило, Бошњацима би још остало ограничити се молбом за назначај Агатангела опет у Зворник. Осим тога, православни Бошњаци жељаху имати поред сарајевског митрополита Грка и викарног епископа свог сународника. Таким начином патријарах Јоаким, који је већ управљао цариградским патријархатом у време, кад је поникла црквена распра између Бугараји Грка, морао је или угодити жељама Бошњака или их одбити, што би довело у тежак положај грчку јерархију у Босни, и без тога рђаво стојећу. Он је избегао тешкоћу, назначив у Сарајево за митрополита Антима Велеског, кога нису примали тамошњи Бугари, — који је био некада у Софији и познат са словенским језиком.

Међу тим, оснивајући се на пређашњу радњу патријарха Јоакима, многи предсказиваху, какав ће он пут изабрати у питању о самосталности словенске јерархије на балканској полуострву. Патријарах Јоаким вазда се одликоваше карактером решивим, и то

беше главни узрок, због чега он би изабран поново на цариградски престо тако знатним бројем гласова грчког синода. Тако је јерархичка распра међу Грцима и јужним Словенима у јевропској Турској поступила у нову епоху, у којој се може или стишати, доводећи у суглас бореће се стране, или се осилити и распрострети на покрајине, суседне с бугарским екзархатом. У сваком случају та распра сматра се да припада већ к броју таквих појава историчких, који се не могу разрешити ни договором, за основ коме би се узели природни односи међу обема странама, нити опет чијим странским утицајем. Ипак судећи по последњим извештајима, добивеним из Цагриада, патријарах Јоаким исказао је такав поглед на грчко-бугарску распру, који нам даје повода мислити, да он намерава довести је у сугласност. Тако је он, у присуству неких чланова грчког синода казао ове речи: „Црквена распра с бугарским архијерејима почела се у време првог нашег управљања патријаршијом. Ми управљачи цркве, људи живота усамљеног, кабинетног, нисмо могли знати све истине, и држасмо, да је распра почета услед честољубивих присвојавања неколиких монаха, да је ова била непокорношћу трију, четирију архијереја, Ми смо тада радили одлучењем. Но, у време нашег удаљења с патријарског престола, ми смо боље изучили то питање, и увидели смо, да је оно изазвано народним покретом, и да има карактер народног питања. На нама стоји дужност, да узмемо друге мере за његово решење.“ — Какове мере при том разуме патријарх, тешко је решити. Неки виде у његовим речима готовост свршити распру финансијском мером, обавезати бугарску цркву годишњим данком патријарском престолу. Но да не буде тај замислај привремени? И може ли се сличним начином решити питање о македонским јепархијама, од којих бугарска народна партија никако не одступа? Така питања не решавају се тако просто и лако.

У Београду 6. Јула 1874.

с руског Дј.

Г Л А С Н И К.

Јавна благодарност.

Манастир миљков у округу Ђуприском нема ни једне куће парохије, и он опстоји јединствено милостињом народном. Из разних крајева народ врло радо долази овој светој обитељи што је далеко

чувена са своје неке целидбене моћи. Сваки болесник који ову обитељ посети, враћа се кући здрав, па и сама сумошедша лица овде, за дивно чудо, добивају исцелење за кратко време. —

Сељани села Бошњана. окр. крагујев. вођени чувством побожности и добрим наклонућем према овој св. обители, изводели су, с драге своје воље, доћи 26. т. м. амо на прилог да се ова кућа помогне и унапреди, те да побожним хришћанима на дику и понос служи а невољнима уточиште и помоћница буде на сва времена.

Ова су лица прилог учинила :

Милован Миливојевић 1 дук. Новица Радудовић 1 дук. Милоје Јовичић 1 дук. Живота Марић 1 дук. Милија Ненадовић 1 дук. и 10 гр. чар. Милисав Миливојевић 1 дук. и 4 гр. Милош Вучевић 1 дук. Нестор Ивановић 1 дук. Јанко Станојевић 1 дук. Радосав Ивановић 1 дук. Милован Новичевић 1 дук. и 20 гр. Стеван Миленовић 1 дук. Милован Ђорђевић 1 дук. Младен Миљковић 1 дук. Коста Митровић 1 дук. а послали су прилог без да су амо, због послова, могли доћи, Живоин Благојевић 20 гр. чар. Миливоје Вучетић 20 гр. и по оке воска; Матија Миловановић из поповића 10 гр. Наум Димитријевић мејанц. из Раче 4 гр. чар. — Свега дакле 988 гр. чар.

Братство манасти. Миљкова делећи подпуну радост хришћанску са поменутиим дародатељима, поред свете молитве, за њихово здравље, налази се морално обвезано да им сретством овога листа и јавно пред светом благодари.

29. Октобра 1874. год.

Братство М. Миљкова.

Дар цркви маловрбичкој.

Николај К. Николајевић трговац из Кладова, приложио је цркви овој једну кандоницу од 70 гр. једне наруквике од 60. гр. и једно кандило од 24. гр. на чему свештенство и тутори јавно му благодаре.

Н е к р о л о г.

Добар, честит, и побожан Јеромонах Полихроније из манастира Горњака у окр. пожаревачком, умро је 26. Септ. тек. год. у дубокој својој старости. Околина Горњачка вазда ће се сећати побожнога старца Полихронија, кога узорита, смерна и побожна својства, украшаваху његов подвижнички живот. Бог да му душу опрости!